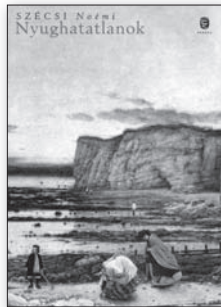

FIGYELŐ

Szépirodalom

SZÉCSI NOÉMI: *Nyughatatlanok*

Azt már most meglehetősen magabiztossággal ki lehet jelenteni, hogy Szécsi Noémi legújabb regénye választóvonal a még mindig nagyon fiatal író munkásságában. Erre mindenekelőtt a korábbi szövegektől való számos eltérés enged következtetni. Rögön szemet szúr a humor és az ironia háttérbe szorítása, újragondolása. Ezt azért fontos külön kiemelni, mert a korábbi regények mindegyike az epés és sokszor verbő humor, az önironikus megszólalás és a társadalomkritikus odaszúrások karakterjegyeivel tűnt ki témájától és a korválasztástól függetlenül. Ezek a jellemzők itt hiányoznak. A mondatok legtöbbször úgy kopognak a szövegben, ahogy a szereplők által kedvtelve űzött szellemidéző szeánsz fő kellékének lábai: határozottan és célratorően, felesleges sallangoktól és stílári öntetszegléstől mentesen. A végig feszes stílusban tartott szöveg áttetszősége mögött pedig egy hamisítatlanul történelmi, sőt ízigvígig realista regény szereplői tűn-

nek elő, amit nem túlzás egyben nőregénynek is titulálni. Az ironia mindeközben csendesesen meghúzódik a pátosz mögött, illetve ott tűnik leginkább elő, ahol a nemzeti emelkedettség feszültségbe kerül a szereplők kényszerpályáival, a hétköznapi kisszerűséget takargatni próbáló önámításával.

Szécsi Noémi emigránsregényt írt. Pár évvel az 1849-es bukás után járunk, a helyszínek Párizs, majd Belgium, illetve számos megidézett magyar és külhoni település. A regény szereplői a különböző országokba szakadt egykori szabadságharcosok, nemesek és közkatonák, valamint hozzátartozóik, akik kényszerből, meggyőződésből vagy valamiféle erkölcsi tartást mímelve osztoznak a számkivetésben. A leginkább kitüntetett nézőpont az Aimee-ként emlegetett skót származású egykori nevelőnőé, aki beházasodván az erdélyi Bárdyak nemesi családjába, gyermekeikkel együtt kénytelen követni szabadságharcos férjét annak nyugat-európai bolyongásai során. A pragmatikus, magyar nőtársaihoz képest meg-

hetősen felvilágosult asszony szemüvegén át mind a szabadságharc, mind az emigránsok körében jellemző alptalan csodavárás (mely időnként a spiritualizmust is segítségül hívja) már-már szánavalmasnak és értelmetlennek tűnik. Férjére igaz leginkább, hogy délibábként kergeti a magyar szabadság ügyét országokon át, míg a többiek, élükön a jobb módú Almássyékkel, egyre csökkenő meggyőződéssel élék a számkivetettek életét. Pikáns kalandok, pletykák, spiclik keresése és a múltbéli bűnök felhánytorgatása tölti ki a helyüket nehezen találó emigránsok mindennapjait. A szerep rájuk záródik, kényszeres önigazolássá és manírrá válik; ahogy az egyik szereplő fogalmaz: „Ez a hétköznapi való visszazökkenésnek a megtagadása, mert azok után, ami történt – hogy egy hősi kis nép kis híján dacolt egy nagy birodalommal –, az élet nem folyhat úgy tovább, mint annak előtte...” Nemcsak Aimee felel gúnyral erre („Az uram egy teljes palack chablis után mond ilyeneket”), de a bolygó magyarokon kívül amúgy sem sokan osztoznak a hősi kis nép tragédiájában.

Annak fényében, hogy a szerző korábban milyen (bizonyos szempontból értetlenséget is kiváltó) kalandokba bocsátkozott a különféle zsánerekkel és regiszterekkel, a mostani regény nagyon is hagyománytisztelőnek mondható. Köz-

lebb áll a műfaj klasszikus felfogásához, hiszen elsősorban nem nyelvi-filozófiai kérdések mozgatják, szemben a közelmúlt posztmodern történelmi regényeivel. Ugyanakkor a női mentalitástörténet szempontjából is remek olvasmány. Szécsi egy olyan kor figuráiról ír, amely maga is önnön pátoszával tüntetett, és amelyet történelmi emlékezetünk is elsősorban ekképpen árazott be, jórészt figyelmen kívül hagyva a kínos vagy akár nevetséges mozzanatokat. A *Nyughatatlanok*, amelyet, hogy olvasmányos szöveg, képes megmutatni azt a fásultságot és az önsajnáltnak azt az önmagába záródó, sehova se vivő mentális spirálját, amely a nemzeti felbuzdulás, a kétségkívül tiszteletreméltó küzdelmek után telepedik rá a magyar közgondolkodásra, hogy aztán igencsak károsan befolyásolja a későbbi döntéseket is.

P. SZATHMÁRY ISTVÁN

(Európa Könyvkiadó, Budapest, 2011, 432 oldal, 3500 Ft)

DRAGO JANČAR: *A névtelen fa*

„Egy évszázad ment át rajtunk” – mondja Drago Jančar *A névtelen fa* című regényében Janez Lipnik ljubljanaei levéltáros a feleségének saját és egyben kortársai sorsát ösz-